

<https://hstryres.uz/journal/index.php/makro>

2025, № 1 (7)

ISSN-3030-3761

ТАРИХИЙ ТАДҚИҚОТЛАР
Илмий журнали

ИСТОРИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
Научный журнал

HISTORICAL RESEARCHES
Scientific journal

ТОШКЕНТ-2025

ТАРИХИЙ ТАДҚИҚОТЛАР
ИСТОРИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
HISTORICAL RESEARCHES

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосори:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief editor:

Шакиров Ильяс Рахимзянович
т.ф.ф.д., (PhD)
Ўзбекистон Миллий университети

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ
EDITORIAL BOARD

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори, профессор, Академик
Ўзбекистон Миллий университети
Сулейманов Рустам Хамидович
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Муминов Алишер Гаффарович
Сиёсий фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Зуев Андрей Сергеевич
тарих фанлари доктори, профессор
Новосибирск Давлат университети
Ишанхужаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Холиқулов Ахмад Баймаҳаматович
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Габриэльян Софья Ивановна
тарих фанлари доктори, доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Убайдуллаева Барно Машрабжоновна
тарих фанлари доктори, доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Очилдиев Файзулла Бобокулович
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Саидбобоев Зокиржон Абдукаримович
тарих фанлари номзоди, профессор
Ўзбекистон Миллий университети
Азизов Илдар Рафаэлович
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби

Сиддиқов Равшан Бердимуратович
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Тухтабеков Козимбек Азимбекович
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Бабабеков Акбар Давурбаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Ўзбекистон Миллий университети
Баҳранов Шерзод Таштурсунович
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Жамоат ҳафсизлиги университети
Алиязарова Дилдора Валишеровна
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Холиқулова Шахноза Боймуҳамматовна
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент
Навоий Давлат педагогика институти
Нормуродов Дилмурод Раҳматуллаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Абдулаева Нигора Санжаровна
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент
Ўзбекистон Давлат Жаҳон тиллари университети
Тоғаев Жасур Эркинович
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Усаров Умид Абдумавлянович
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент
Ўзбекистон Миллий университети
Эгамбердиева Гузаль Акрамжоновна
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Ўзбекистон Миллий университети
Эшқувватов Бобир Валикул ўғли
тарих фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD)
Ўзбекистон Миллий университети

Контакт редакции журнала
Город Ташкент, улица Мирзо Галиба,
Исторический факультет
Национального Университета
Узбекистана имени Мирзо Улугбека
Web: <https://hstryres.uz/journal/>
E-mail: I.Shakirov91@mail.ru
Тел: +998900382203

Contact Editors of journal
Tashkent city, street of Mirzo Golib,
Faculty of history of the National
university of Uzbekistan named after
Mirzo Ulugbek
Web: <https://hstryres.uz/journal/>
E-mail: I.Shakirov91@mail.ru
Phone: +998900382203

МУНДАРИЖА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Abduraimova Manzura Baxodir qizi BUXORO AMIRLIGIDA TOG' - KON SANOATI: IQTISODIY QARAMLIKDAN SIYOSIY QARAMLIK SARI	5
2. Abduraxmonova Kamola Ravshanjon qizi TABOBAT TARIXI VA DAVOLASH USULLARINING O'RGANILISHIGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR	16
3. Бахранов Шерзод Таштурсунович О СТАНОВЛЕНИИ КОКАНДА ЦЕНТРОМ ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЖИЗНИ ТУРКЕСТАНСКОГО ГЕНЕРАЛ- ГУБЕРНАТОРСТВА (КОНЕЦ XIX - НАЧАЛО XX В.В.)	29
4. Дарменов Рустем Турарбекович О КУЛЬТЕ ЖЕНСКОГО БОЖЕСТВА У РАННИХ КОЧЕВНИКОВ ПРИАРАЛЬЯ	47
5. Доспанов Октябрь Турганбаевич., Сафаев Мансур Махмудович НЕКОТОРЫЕ СВЕДЕНИЯ К ИЗУЧЕНИЮ КАРАКАЛПАКСКОГО КОВРОВОГО ИСКУССТВА	62
6. Ибрагимов Рахмон Зиёдуллаевич ШИМОЛИЙ ДАШТ ХУДУДИ ПАЛЕОМЕТАЛЛ ДАВРИ ЧОРВАДОР АҲОЛИСИНИНГ ЎРТА ОСИЁГА МИГРАЦИЯСИ ТАРИХИДАН	73
7. Каримова Далифрўз Обиджоновна ЎЗБЕК АРХЕОЛОГ ОЛИМИ АҲМАДАЛИ АСҚАРОВИЖОДИДА БРОНЗА ДАВРИ ЎТРОҚ ДЕҲҚОНЧИЛИК МАДАНИЯТИНИНГ ЎРНИ	86
8. Курязова Лайло Рахмоновна ЎЗБЕКИСТОНДА ОДАМ САВДОСИНИ ОЛДИНИ ОЛИШ БОРАСИДАГИ ҲУЖЖАТЛАРНИНГ РАТИФИКАЦИЯ ҚИЛИНИШИ ТАРИХИДАН	96
9. Mamatqulov Bekzod Sherozovich O'ZBEKISTONDA 1925-1940 YILLARDA SANOAT ISHCHILARI TARKIBINI SHAKLLANTIRISH VA KADRLAR TAYYORLASH JARAYONIDAGI MUAMMOLAR (JANUBIY VILOYATLAR MISOLIDA)	111
10. Мусаева Сахиба Халил ТРАДИЦИИ ТОЛЕРАНТНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ И РОЛЬ ЭТНИЧЕСКИХ МЕНЬШИНСТВ В СОХРАНЕНИИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛИЗМА	120
11. Саидова Шахноза Шахназаровна ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЙ БАЗЫ УЗБЕКИСТАНА В ОБЛАСТИ ЭКОПОЛИТИКИ	130
12. Sirojov Bahodir Nishon ugli THE ESSENCE SHAYBANI KHAN'S MONETARY REFORMS AND THEIR IMPACT ON SOCIO-ECONOMIC LIFE	146

Курязова Л. Р.

«Ўзбекистон тарихи» кафедра изланувчиси
Ўзбекистон Миллий Университети
kuryazovalaylo7@gmail.com

ЎЗБЕКИСТОНДА ОДАМ САВДОСИНИ ОЛДИНИ ОЛИШ БОРАСИДАГИ ХУЖЖАТЛАРНИНГ РАТИФИКАЦИЯ ҚИЛИНИШИ ТАРИХИДАН

АННОТАЦИЯ

Мақолада кенг кўламли адабиётлар, архив маълумотлари ва қонун ҳужжатлари асосида одам савдоси – кўп қиррали хавф ва инсон ҳуқуқларига қарши жиддий жиноят эканлиги, у одамлардан уларнинг ҳуқуқлари ва эркинлигини тортиб олиши, шахсий дахлсизлигига ҳамда уларнинг соғлигига бевосита хавф солиши ҳамда бутун жаҳонда уюшган жиноятчиликнинг ўсишига сабаб бўлаётганлиги ҳақида сўз боради. Ҳамда мақолада Ўзбекистонда одам савдосини олдини олиш борасидаги ҳужжатларнинг ратификация қилиниши тарихи таҳлил қилинган.

Ключевые слова: одам савдоси, ратификация, куллик, одам ўғирлаш, зўрлик, реабилитация маркази, ОИВ, ОИТС.

КИРИШ

Одам савдоси - куч билан таҳдид қилиш ёки куч ишлатиш ёхуд бошқа мажбурлаш шаклларида фойдаланиш, ўғирлаш, фирибгарлик, алдаш, ҳокимиятни суиистеъмол қилиш ёки вазиятнинг қалтислигидан фойдаланиш орқали ёхуд бошқа шахсни назорат қилувчи шахснинг розилигини олиш учун уни тўловлар ёки манфаатдор этиш эвазига оғдириб олиш орқали одамлардан фойдаланиш мақсадида уларни ёллаш, ташиш, топшириш, яшириш ёки қабул қилиш ҳисобланади. Мақолада одамлардан фойдаланиш бошқа шахсларнинг фоҳишалигидан фойдаланишни ёки улардан шахвоний фойдаланишнинг бошқа шакллари, мажбурий меҳнат ёки хизматларни, куллик ёки кулликка ўхшаш одатларни, эрксиз ҳолат ёхуд инсон аъзолари ёки тўқималарини ажратиб олиш тушунилиши қиёсий таҳлил, муаммоли-хронологик ва миқдорий таҳлил, тизимли таҳлил ҳамда оғзаки тарих (oral history) методлардан фойдаланилган.

Одам савдосига қарши курашиш соҳасига у ёки бу даражада дахлдор бўлган тадқиқотларни қуйидаги турларга бўлиб ўрганиш мумкин:

Биринчидан, республика миқёсида олиб борилган тадқиқот ишлари. Ўзбекистонлик тадқиқотчилар томонидан олиб борилган тадқиқотлар асосан инсон ҳуқуқлари, аёлларнинг ҳуқуқий мақоми ва трафиғи, аёллар ва болаларни ёллашга қарши курашга оид муаммолар доирасида ёзилган бўлиб, булар сарасига Г.А.Маткаримова, М.А.Тиллабоев, М.А.Хамидова, Э.Х.Холова, Ш.Х.Ҳамраевалар[1] нинг тадқиқотларини кўриб чиқиш мумкин. Олиб борилган тадқиқотлар эса асосан миграция, одам савдосига оид бўлиб, ушбу мавзунинг иқтисодий[2], ҳуқуқий[3] жиҳатларини тадқиқ этганлар.

Иккинчидан, хориж давлатларида олиб борилган тадқиқотлар. Мавзу доирасида хорижий давлат тадқиқотчилари[4] илмий ишларида одам савдосининг асосан ижтимоий-психологик, демографик, криминологик соҳалари атрофлича тадқиқ этилган. Одам савдоси оқибатида жабрланган аёллар ва болаларни ҳимоя қилишнинг халқаро-ҳуқуқий жиҳатлари ҳуқуқшунос олимлар Ш.Х.Ҳамраева ва Э.Х.Холовалар[5] томонидан олиб борилган тадқиқотларда ўрганилган бўлиб, одам савдоси жабрланувчиси ҳисобланувчи аёллар ва болаларни ҳимоя қилишда давлатлараро ҳамкорликнинг халқаро-ҳуқуқий асослари, минтақавий ташкилотларнинг ушбу жараёндаги иштирокига алоҳида урғу бериб ўтилган.

ТАДҚИҚОТНИНГ АСОСИЙ НАТИЖАЛАРИ

Одам савдоси қулликнинг замонавий усули, қул савдосининг янги кўриниши бўлиб, жиноятчилар, биринчи навбатда, хотин-қизлар ва болаларни мажбурий меҳнат ва жинсий қуллик қопқонига алдаб туширмоқдалар. Одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар куч ишлатиш, фирибгарлик, мажбурлаш ва бошқа жиноий воситалардан фойдаланган ҳолда, ҳимояга муҳтож, заиф ва тушқинликка тушган инсонларни дунёнинг бошқа давлатларига олиб кетадилар[6, 21 с]. Маълумотларга кўра Ўзбекистон фуқаролари ҳам фоҳишалар учун БАА, Таиланд, Туркия, Ҳиндистон, Исроил, Малайзия, Жанубий Корея, Япония ва Коста-Рика олиб чиқиб кетилди[7, 19 с]. Мажбурий меҳнат учун республика фуқаролари мажбурий меҳнат ёки хизмат кўрсатиш учун асосан Қозғистон ва Россияга олиб чиқиб кетилган[8, 3 с]. Юқоридаги ҳолатлардан келиб чиқиб, бугунги кунда республикада қонун устуворлигини таъминлаш, одам савдосига қарши кураш борасидаги фаолият самарадорлигини ошириш, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари фаолиятини янада такомиллаштириш, жиноятларни аниқлаш, фош этиш ва тергов қилиш соҳасида самарадорликни ошириш, одам савдосига қарши кураш фаолиятини тартибга солувчи миллий ва халқаро нормалари ва уларни амалга ошириш билан боғлиқ ҳуқуқни қўллаш амалиётини чуқур ва танқидий ўрганиш, одам

савдосига қарши кураш долзарб масалалардан бири бўлиб қолди. Мустақилликнинг дастлабки йилларидан Ўзбекистонда одам савдосига қарши кураш борасида мақсадли сиёсат шакллантирилди ва фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқларига алоҳида диққат-эътибор қаратилди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мамлакатда яшовчи барча инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини давлат томонидан ҳар қандай таҳдидлардан қўриқлаш муаммоси концептуал жиҳатдан ўз ечимини топди. Конституция ўзида барча миллий анъаналарни ва инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро стандартлари тўла мужжассамлаштира олди. Ушбу Конституцияда инсон ва фуқаро ҳуқуқ ва эркинликлари шахсий, ижтимоий ва иқтисодий, сиёсий ҳамда бошқа ҳуқуқ туркумларига ажратилиб, алоҳида белгилаб берилди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Конституциясида яшаш ҳуқуқи ҳар биринсоннинг узвий ҳуқуқи эканлиги, инсон ҳаётига суиқасд қилиш энг оғир жиноят ҳисобланиши белгиланди. Ҳар кимнинг эркинлик ва шахсий дахлсизлик ҳуқуқига эга эканлиги ҳам мустаҳкамланди[9]. Конституциянинг 46-моддасида эса “Хотин-қизлар ва эркаклар тенг ҳуқуқлидир” деб белгиланди. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 135-моддасида «Одамлардан фойдаланиш учун уларни ёллаш», 137-моддасида «Одам ўғирлаш», 138-моддасида «Зўрлик ишлатиб ғайриқонуний равишда озодликдан маҳрум қилиш» белгилаб қўйилди.

Ўзбекистон инсон ҳуқуқлари, жумладан аёл ҳуқуқлари бўйича 60 га яқин халқаро ҳужжатларга қўшилди. Бундан ташқари, БМТ томонидан мазкур соҳада қабул қилинган асосий халқаро шартномалар иштирокчисига айланди. Хорижий давлатлар билан уюшган жиноятчиликнинг (шу жумладан, одам савдосининг) хавfli кўринишларига қарши кураш ҳақида шартнома ва келишувлар имзолади. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1991 йил 30 сентябрдаги 366-ХII сонли Қарори билан “Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон Декларацияси”га[10], Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 9 декабрдаги 757-ХII-сонли Қарори билан “БМТнинг Бола ҳуқуқлари тўғрисида Конвенцияси”га[11], Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1995 йил 31 августдаги 127-I-сонли Қарори билан “Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида халқаро Пакт”га қўшилди[12]. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1995 йил 6 майдаги 87-I-сонли Қарори билан “Хотин-қизлар ҳуқуқлари камситилишининг барча шакллариغا барҳам бериш тўғрисида Конвенцияси”га[13], Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1997 йил 30 августдаги 498-I-сонли Қарори билан “ХМТнинг Мажбурий меҳнатни тугатиш тўғрисида Конвенцияси”га[14], Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2003 йил 30 августдаги 536-II-сонли Қарори билан “БМТнинг

Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши Конвенцияси”га[15] кабиларга ҳам қўшилди. БМТнинг 2000 йил 15 ноябрда қабул қилинган “Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши” Конвенцияси Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2003 йил 30 августдаги 536-II-сонли БМТнинг Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши Конвенциясини ратификация қилиш тўғрисида”ги қарори билан ратификация қилинди ва 2004 йил 8 январдан кучга кирди¹⁸. БМТ 1949 йил 2 декабрда қабул қилган “БМТнинг Одам савдосига ва учинчи шахслар томонидан танфурушликдан фойдаланишига қарши кураш тўғрисида Конвенцияси”га Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 2003 йил 12 декабрдаги 576-II-сонли Қарори билан қўшилди[16], 2004 йил 27 майда кучга кирди.

Бундан ташқари Ўзбекистон Республикаси одам савдоси ва қуликка қарши БМТ Бош Ассамблеясининг 2000 йил 20 майда қабул қилган “Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир, болалар савдоси, болалар фоҳиша-бозлиги ва болалар порнографиясига таалуқли Факультатив протокол” 2008 йилда, Халқаро меҳнат ташкилоти томонидан 1957 йил 25 июнда қабул қилган “Мажбурий меҳнатни тугатиш тўғрисида”ги конвенцияси 1997 йилда, шу ташкилот томонидан 1999 йил 17 июнда қабул қилган “Болалар меҳнати-нинг оғир шакллари таъқиқлаш ва йўқ қилишга доир шошилиш чоралар тўғрисида”ги Конвенциясини 2008 йилда ратификация қилди. Шу жиҳатдан Ўзбекистонда ҳам бу кабилар салбий ҳолатларни олдини олиш, инсон ҳуқуқларини таъминлаш, ҳамда одам савдосига қарши курашиш ва унинг олдини олиш мақсадида бир қатор чора – тадбирлар белгиланди.

Шу билан бир қаторда, айти пайтда Республикада Одам савдосини олдини олиш ва унга қарши курашиш бўйича яна бир қатор ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатлар мавжуд бўлиб, улар қаторига қуйидагиларни киритиш мумкин:

Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрдаги 2012-XII-сон Қонуни билан тасдиқланган 1995 йил 1 апрелдан кучга кирган Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси; Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрдаги 2013-XII-сон Қонун билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Жиноят-процессуал кодекси; Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 6 январдаги 8-сон Қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет элга боришлари тартиби тўғрисидаги Низом”; Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 12 ноябрдаги 505-сон Қарори билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг чет эллардаги меҳнат фаолияти тартиби тўғрисида Низом”; Адлия вазирлиги ва Ички ишлар вазирлигининг

¹⁸<https://lex.uz/docs/1304566>

2007 йил 12 январдаги 2/2, 3-сон қарори билан тасдиқланган “Судлар, суд процесслари ва улар иштирокчиларининг хавфсизлигини таъминлаш тартиби тўғрисида Йўриқнома” ва ҳ.к.

Ўзбекистон Республикасида одам савдосига қарши кураш ва унинг олдини олиш учун самарали чораларни амалга ошириш мақсадида 2000 йил 15 ноябрда қабул қилинган БМТнинг трансмилий уюшган жиноятчиликка қарши Конвенциясини тўлдирувчи “Одам савдосининг, айниқса аёллар ва болалар савдосининг олдини олиш ҳамда унга чек қўйиш ва унинг учун жазолаш ҳақида”ги баённомаси[17] Ўзбекистон Республикасининг 2008 йил 8 июлдаги ЎРҚ-160-сонли Қонуни билан ратификация қилинди[18] ва 2008 йил 11 сентябрдан кучга кирди¹⁹. Бу баённомада назарда тутилган нормалардан келиб чиқиб, 2008 йил 17 апрелда Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-154-сон “Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни қабул қилинди. Қонунда одам савдосига қарши курашиш, одам савдоси, одам савдоси билан шуғулланувчи шахс каби тушунчаларга таъриф бериб ўтилди. Қонуннинг 4-моддасига асосан, одам савдосига қарши курашиш асосий принциплари бўлиб, қонунийлик, одам савдоси билан шуғулланувчи шахслар жавобгарлигининг муқаррарлиги, одам савдосидан жарланганларнинг камситилишига йўл қўймаслик, ижтимоий ҳамкорлик қилиб белгиланди[19]. Қонунга кўра одам савдосига қарши курашиш бўйича фаолиятни бевосита амалга оширувчи давлат органлари белгиланди, уларга Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикаси Давлат хавфсизлик хизмати, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги, Ўзбекистон Республикасининг дипломатик ваколатхоналари ва консуллик муассасалари, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги киритилди.

2008 йил 8 июлда Ўзбекистон Республикаси биринчи Президентининг «Одам савдосига қарши курашиш самарадорлигини ошириш чора - тадбирлари тўғрисида»ги ПҚ-911-сонли қарори қабул қилинди. Қарорда одам савдоси билан боғлиқ тушунчаларга изоҳ берилди; одам савдосига қарши курашишнинг асосий принциплари, бу соҳада давлат сиёсатининг асосий йўналишлари, одам савдосига қарши курашишни амалга оширувчи ҳамда унда иштирок этувчи органлар ва ташкилотлар; одам савдоси профилактикаси; одам савдосидан жабрланганларни идентификация қилиш ва уларни ҳимоя қилиш юзасидан давлат органларининг ҳамкорлиги; одам савдосидан жабрланганларни ҳимоя қилиш ва уларга ёрдам кўрсатиш; вояга етмаганлар

¹⁹<https://lex.uz/ru/docs/1463681>. Мурожат қилинган сана 25 февраль 2024 йил.

савдосига қарши курашишнинг ўзига хос хусусиятлари; одам савдосига қарши курашиш соҳасидаги халқаро ҳамкорлик масалалари ўз аксини топди.

“Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида”ги Қонун қабул қилингандан сўнг одам савдоси жиноятларини содир этганлик учун жавобгарлик масалаларини такомиллаштириш мақсадида 2008 йил 16 сентябрда “Одам савдосига қарши курашиш тўғрисидаги қонуни қабул қилиниши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни қабул қилиниб, унга кўра Жиноят кодекси 135-моддасининг янги таҳрири “Одам савдоси” деб қайта номланиб[20], бир қатор қўшимча ва ўзгартишлар киритилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2008 йил 5 ноябрдаги “Одам савдоси жабрдийдаларига ёрдам бериш бўйича Республика реабилитация марказини ташкил этиш тўғрисида”ги 240-сонли қарорлари асосида жабрланганларга тиббий, психологик, ижтимоий ва ҳуқуқий ёрдамлар кўрсатилиши бўйича миллий тизим белгиланди. Мазкур қарор асосида Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги ҳузурида Одам савдоси жабрдийдаларга ёрдам бериш ва уларни ҳимоя қилиш бўйича 30 ўринга мўлжалланган Республика реабилитация маркази ташкил этилди. Марказ одам савдосидан жабрланганларга тиббий, психологик, ижтимоий, юридик ёрдам бериш, қулай яшаш ва шахсий гигиена шароитлари яратиш, уларни озик-овқат, дори воситалари ва тиббий буюмлар билан таъминлашни амалга ошириши белгиланди. Марказ хизма-тидан одам савдоси жабрланувчилари 30 кунга қадар ёки зарурият туғил-ганда 3 ой муддатгача фойдаланишлари мумкин қилиб белгиланди[21].

Ўзбекистон Республикасининг 2009 йил 16 апрелдаги “Иш берувчининг жавобгарлигини мажбурий суғурталаш тўғрисида”ги Қонунида ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2009 йил 24 июндаги 177-сон қарори билан тасдиқланган Иш берувчининг фуқаролик жавобгарлигини мажбурий суғурта қилиш Қоидалари Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг меҳнат хавфсизлигини таъминлашга, ўз меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ олган зарарларини ўз вақтида қопланишига тўла хизмат қилди.

Юқорида қабул қилинган меъёрий – ҳужжатларда белгиланган вазифалардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 2010 йил 3 ноябрдаги 311-сонли ва 2011 йил 13 апрелдаги 110-сонли буйруқлари қабул қилинди[22]. Мазкур буйруқларга асосан доимий ишчи гуруҳ тузилди, одам савдосидан жабр кўрганлар тўғрисидаги ҳисоботларнинг шакллари ва топшириш муддатлари, шунингдек одам

савдосидан жабр кўрганларни тиббий кўрикдан ўтказиш ва тарғибот-ташвиқот ишларини амалга ошириш вазифалари юклатилди.

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми эса 2009 йил 24 ноябрда «Одам савдосига оид ишлар бўйича суд амалиёти тўғрисида»ги 12-сон қарорини қабул қилди. Унда одам савдоси одамнинг бир шахс томонидан бошқасига пул, бошқа моддий қимматликлар (мулк), мулкый характердаги хизматлар, мулкый ёки пул шаклидаги қарздан воз кечиш ва ҳ.к.лар сифатидаги ҳақ эвазига берилиши тўғрисида ёзма ёки оғзаки битим тузилиши назарда тутилди[23]. Олиш-сотиш тариқасидаги одам савдосидан фарқли равишда, Жиноят кодексининг 135-моддасида назарда тутилган бошқа барча ҳоллар (ёллаш, ташиш, топшириш, яшириш, қабул қилиш)да жиноий жавобгарлик юзага келишининг зарур шарти одамни эксплуатация қилишга қаратилган мақсад мавжудлиги ҳисобланди. «Одамни эксплуатация қилиш» тушунчасига Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг «Одам савдосига оид ишлар бўйича суд амалиёти тўғрисида»ги қарорида «одамни эксплуатация қилиш – бошқа шахслар фоҳишабозлигидан фойдаланиш ёки бошқа кўринишдаги шахвоний эксплуатацияни, мажбурий меҳнат ёки хизматлар, қуллик ёки қулликка ўхшаш одатлар, эрксизлик ҳолати ёки одам аъзолари ёки тўқималари олинишини англатади» дея шарҳ берилди [24, 149 б.].

Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 49-моддасида меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун ва 491-моддасида вояга етмаган шахсларнинг меҳнатидан фойдаланишга йўл қўймаслик тўғрисидаги талабларни бузганлик учун маъмурий жавобгарлик назарда тутилди. Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги Кодекснинг 49-моддасида меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатларини бузганлик учун ва 49¹ моддасида вояга етмаган шахсларнинг меҳнатидан фойдаланишга йўл қўймаслик тўғрисидаги талабларни бузганлик учун маъмурий жавобгарлик кўзда тутилди[25].

Ҳозирги даврда гендер тенглиги даражаси ҳар қандай жамиятнинг асосий меозонига айланиб қолди. Аёлларни ижтимоий ҳаётнинг ҳар қандай соҳаларида эркаклар билан тенг имкониятлар ва шартлар асосида иштирок этишлари мумкинлиги тобора ҳақиқатга айланиб бормокда. Хотин-қизларнинг сиёсий ҳуқуқлари; сайловлардаги иштироқи, парламентда ўз ўринларига эга бўлишлари, бошқарув ва ҳокимият идораларида хизмат қилишлари кабилар ўзининг ишончли кафолатларига эга бўлди. Осиё ва Африка давлатларидаги хотин-қизларнинг ижтимоий-маиший аҳволини яхшилаш, уларни турли хасталиклардан, айниқса ўлимга олиб боровчи юқумли касалликлардан (масалан, ОИТС) муҳофаза қилишга нуфузли халқаро ташкилот-

лар ва “донор-авлатлар” томонидан жуда катта миқдорда маблағлар ажратилмоқда. Хотин-қизларнинг таълим олиши, ўз хоҳиши билан никоҳ туза олиши ва оилада турли тазйиқлардан ҳимоя қилиниши ҳам долзарб вазифага айланиб қолди. Ўзбекистонда ҳам одам савдоси келиб чиқишининг асосий сабабларидан бири бўлган меҳнат миграцияси жараёнини бошқаришнинг асосий жиҳатларидан бири меҳнат мигрантлари саломатлигини муҳофаза қилиш ва айниқса, ОИВ инфекциясининг тарқалишини олдини олиш масаласи долзарб бўлди. Ўзбекистон Республикасининг ОИВ инфекцияси тарқалишининг олдини олиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари Ўзбекистон Республикаси Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг бир неча қонунларидан, шунингдек, ОИВ инфекцияси профилактикаси масалаларидан иборат бўлиб, идоравий норматив ҳужжатлар, жумладан, Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг норматив ҳужжатлари билан тартибга солинди²⁰.

²⁰1991 йил Ўзбекистон Республикасининг «ОИТС касаллигининг олдини олиш тўғрисида»ги Қонуни.; 1992 йил ВМК «ОИТС касаллиги профилактикасини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги.; 1997 йил ВМК «Ижтимоий аҳамиятга молик касалликлар рўйхатини тасдиқлаш тўғрисида»ги.; 1999 йил Ўзбекистон Республикасининг «Одамда иммунитет танқислиги вируси келтириб чиқарадиган касалликларнинг олдини олиш тўғрисида»ги Қонуни (ОИВ-инфекцияси).; 2000 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 214-сонли «ОИВ/ОИТС бўйича санитария қоидалари ва экспертиза нормалари».»; 2000 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «Ишга киришда профилактик тиббий кўрикдан ўтиш тўғрисида»ги 300-сонли буйруғи.; 2002 йил Ўзбекистон Республикасининг «Қон донорлиги ва унинг таркибий қисмлари тўғрисида»ги Қонуни.; 2003 йил «Ўзбекистон Республикасида 2003-2006 йилларда ОИВ/ОИТС эпидемияси тарқалишига қарши курашиш бўйича стратегик дастури» 2003 йил 27 май 3-Республика Фавқуллодда эпидемияга қарши Комиссиясининг Қарорига илова.; 2003 йил ВМК «Турмуш қурган шахсларнинг тиббий кўрикдан ўтказиш тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш тўғрисида»ги.; 2004 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг “Ўзбекистон Республикасида ОИВ/ОИТС бўйича профилактик чора-тадбирларни такомиллаштириш тўғрисида»ги 240-сонли буйруғи. «ОИВ инфекциясининг олдини олиш бўйича ДСЭНМ вазифалари бўйича кўрсатмалар».»; 2007 йил Ўзбекистон Республикаси ВМ қошидаги Республика Фавқуллодда эпидемияга қарши кураш комиссиясининг «Ўзбекистон Республикасида 2007-2011 йилларда ОИВ-инфекцияси тарқалишига қарши курашиш стратегик дастури» қарорига илова.; 2007 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси билан боғлиқ профилактик тадбирларни такомиллаштириш ва тиббий-ижтимоий ёрдамни ташкил этиш тўғрисида»ги 480-сонли буйруғи.; 2007 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлигининг даволаш-профилактика муассасаларида санитария-гигиена, эпидемияга қарши ва дезинфекция режимларига риоя қилиш тўғрисида»ги 600-сонли буйруғи.; 2008 йил Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши курашиш самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-1023-сонли қарори.; «ОИТСга қарши кураш марказларининг ташкилий тузилмаси ва фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 2009 йил 1-сон ВМК 2009 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 74-сонли «Соғлиқни сақлаш вазирлиги тизимидаги туғруққа ёрдам берувчи муассасаларда ОИВнинг онадан болага ўтишининг олдини олиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги буйруғи.; 2012 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «Ўзбекистон Республикасида ОИВ инфекцияси бўйича профилактика тадбирларини такомиллаштириш ва тиббий ёрдамни ташкил этиш тўғрисида»ги 80-сонли буйруғи.; 2012 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «ОИВ инфекцияси бўйича ЖССТнинг мослаштирилган миллий протоколларини жорий этиш тўғрисида»ги 88-сонли буйруғи.; 2013 йил Ўзбекистон Республикасининг ЎРҚ-353-сонли «Одамда иммун танқислиги вируси (ОИВ инфекцияси) келтириб чиқарадиган касалликларнинг тарқалишига қарши курашиш тўғрисида»ги Қонуни.; 2013-2017-йилларда Ўзбекистонда ОИВ инфекцияси тарқалишига қарши курашиш бўйича миллий стратегик дастур.; 2014 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг 200-сонли «Ишонч хоналарида ОИВга экспресс-тестингни жорий этиш бўйича миллий протоколни тасдиқлаш тўғрисида»ги буйруғи.; 2015 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «ОИВ бўйича миллий клиник протоколларни тасдиқлаш тўғрисида»ги 81-сонли буйруғи.; 2015 йил Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг «ОИВга қарши

2013 йил 23 сентябрда «Одамда иммунитет танқислиги вируси (ОИВ инфекцияси) оқибатида келиб чиққан касалликнинг тарқалишига қарши курашиш тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. У ОИВ билан касалланган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишда халқаро стандартлар киритилган асосий ҳужжат бўлди. ОИВга қарши кураш тўғрисидаги қонун ОИВ/ОИТС ҳақида асосий тушунчаларни, шунингдек, давлат томонидан тартибга солувчи нормаларини ҳамда вирус тарқалишига қарши чораларни ўз ичига олади. Қонуннинг алоҳида боби ОИВ билан касалланганларнинг ҳуқуқлари ва мажбуриятларига, шунингдек, уларни ижтимоий ҳимоя қилишга бағишланди. Қонунда мамлакатнинг барча даволаш-профилактика муассасаларида ихтиёрий, мажбурий ёки мажбурлаш тартибда ўтказилиши мумкин бўлган ОИВга тиббий кўрикдан ўтиш тартиби билан тартибга солинди[26].

Бироқ, тадқиқотчиларнинг фикрига кўра, Ўзбекистон ҳукумати одам савдосини бутунлай бартараф қилишга оид минимал стандартлар талабларига ҳам тўлиқ жавоб бермади[27, 170 б], бироқ бунга эришиш учун тинмай саъй-ҳаракат қилди. Ҳукумат COVID-19 пандемиясининг одам савдосига қарши курашиш потенциалига таъсирини ҳисобга олиб, ўтган даврларда саъй-ҳаракатларнинг умумий тарзда ўсди ва бу Ўзбекистон 2-даражагача кўтарилди [27, 171 б]. Бу ҳаракатлар каторида одам савдоси қурбонларини ҳимоя қилишнинг такомиллаштирилган прото-колларини ўз ичига олувчи одам савдосига қарши курашиш тўғрисидаги янги қонун қабул қилиниши, жиноят кодексига мажбурий болалар меҳнатини биринчи жиноят сифатида аниқ жиноят деб белгилаш мақсадида тузатишлар киритилгани, аввалги йилларга нисбатан кўпроқ жабрланганлар аниқлангани, ўтган йилларга нисбатан одам савдоси иштирокчилари иши тергов қилингани кабилар кирди.

Одам савдосига қарши курашиш бўйича Республика Идоралараро комиссияси томонидан 2016 йил 8 феврал куни ижрога йўналтирилган “Одам савдоси – давр муаммоси” номли тарғибот лойиҳаси юзасидан ишлаб чиқилган чора-тадбирлар режаси Хотин-қизлар қўмитасига, вилоятлар ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси хотин-қизлар қўмитасига ижро учун юборилди.

Бу чора-тадбирлар режасининг 9-банди ижросини таъминлаш мақсадида Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитасининг ҳудудий бўлимлари томонидан маҳаллаларда аҳоли, айниқса, хотин-қизлар ва уюшмаган ёшлар ўртасида

курашиш ва Ўзбекистон Республикасида тиббий хизмат кўрсатиш бўйича профилактик чора-тадбирларни такомиллаштириш тўғрисида» ги 123-сонли буйруғи.; 2018 йил 22 июнь ПҚ-3800-сон «Одамда иммунитет танқислиги вируси келтириб чиқарадиган касалликнинг тарқалишига қарши курашиш ва шифохона ичидаги инфекцияларнинг олдини олиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарор. ва б.

узоқ муддатга хорижий давлатларга чиқиб кетишнинг салбий оқибатларини тушунтиришга қаратилган профилактика тадбирлари манизилли режалар асосида тизимли равишда ташкил этилди, бу борада бир қатор давра суҳбатлари²¹, семинар трненинглари²², конференциялар²³ ўтказилди.

ҲУЛОСА

Умуман, одам савдоси халқаро уюшган жиноятчиликнинг таркибий қисми, глобал жиноий ҳодиса бўлиб, у, тобора кенгайиб бораётганлиги сабабли, бугунги кунда кўплаб мамлакатларни жиддий ташвишга солаётган муаммо ҳисобланади. Одам савдоси жинояти билан боғлиқ, ҳолатлар сиёсий, иқтисодий ўзгаришлар амалга оширилаётган ёки низолардан кейинги даврни бошидан кечираётган давлатларни “жонли товар” етказиб берувчи мамлакатга, иқтисодий жиҳатдан ривожланган давлатларни эса транзит ёки шундай “жонли товар”га талаб мавжуд бўлган мамлакатга айлантириб, бир канча жиноий қилмишларни ягона бир жиноятга бирлаштирмоқда. Мустақиллик йилларида Ўзбекистонда одам савдосини олдини олиш борасидаги ҳужжатларнинг кўпи ратификация қилинган.

Фойдаланилган манба ва адабиётлар рўйхати

1. Маткаримова Г.А. Гендерные и репродуктивные права женщин в международном и национальном праве – Т.: УМЭД, 2006; Тиллабаев М.А. Международно-правовые основы деятельности ациональных институтов по правам человека – Т.: Академия, 2007; Хамидова М. А. Гарантии прав и свобод человека в Республике Узбекистан – Т.: УзМУ, 2005; Холова Э.Х. Современное состояние международно-правовой борьбы с вербовкой женщин и детей – Т.: УМЭД, 2008; Хамраева Ш.Х. Международно-правовые проблемы устранения траффика (продажи) женщин. – Т.: УМЭД, 2007.

2. Асамутдинов А.А. Трудовая миграция населения как глобальный и локальный процесс – Тошкент, ВШСАП, 2007 г; Ташхужаев У.Ш. Проблемы регулирования процесса трудовой миграции в Узбекистане - Тошкент, ВШСАП, 2005 г; Турдиев М.Ш. Сотрудничество Республики Узбекистан с РФ в области регулирования трудовой миграции – Тошкент, ВШСАП, 2006 г; Хидиров Т.Х. Международно-правовое регулирование миграционных процессов в странах СНГ – Тошкент, ВШСАП, 2006.

3. Кабулов Р. ва бошқ. Одамлардан фойдаланиш учун уларни ёллашни квалификация ва тергов қилиш. – Тошкент, 2005.- Б.10. Қурбонов Н.Б.,

²¹Ўз МА М- 170, рўйхат – 1, йиғма жилд – 221, - 83 варак.

²²Ўз МА М- 170, рўйхат – 1, йиғма жилд – 221, - 84 варак.

²³Ўз МА М- 170, рўйхат – 1, йиғма жилд – 221, - 42 варак.

Ниёзова С.С. Одамлардан фойдаланиш учун уларни ёллашнинг ижтимоий хавфлилиги ва олдини олиш. – ТДЮИ, 2008.- Б.36-59. Хамраева Ш.Х. Аёллар траффи (пуллаш)ни бартараф этишнинг халқаро-ҳуқуқий муаммолари: ю.ф.н. илмий дар. дисс. – Тошкент, 2005 й.- Б.43-79. Холова Э.Х. Современное состояние международно-правовой борьбы с вербовкой женщин и детей: дисс. к.ю.н. – Ташкент, 2009.- Б.77-99. Абдулҳақов Я.А. Одам савдоси жиноятларининг тергов қилиш хусусиятлари: автореф. PhD дисс. –Тошкент 2019 й. Фазилов И.Ю. Одам савдосига қарши курашишнинг жиноят-ҳуқуқий ва криминологик жиҳатлари: Докторлик дисс. – Тошкент. 2016 й. Базаров Ф.А. Одам савдоси жиноятларига қарши курашишда “Тезкор кидирув фаолияти тўғрисида”ги қонуннинг аҳамияти. Қонунчилик ва ҳуқуқни қўллашнинг долзарб муаммолари. ИИВ Академияси республика илмий-амалий конференция. – Тошкент. 05.04.2013.

4. Бурьяк М.Ю. Торговля людьми и борьба с ней (криминологические и уголовно-правовые аспекты): Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Владивосток: ДГУ, 2005, Weissbrodt D. and Anti-Slavery International. Abolishing Slavery and its Contemporary Forms. – New York & Geneva: UN, 2002, Вилкс А. “Торговля людьми и органами человека: криминологические, политические и социальные проблемы.” Владивостокский центр исследования организованной преступности, 2005 г, Мизулина Е.Б. Торговля людьми и рабство в России: международно-правовой аспект. – М.: Юрист. 2006, Сеницын Ф.Л. Международное законодательство по проблеме торговли людьми. – Премь: Типография купца Тарасова, 2000.

5. Хамраева Ш.Х. Аёллар траффи (пуллаш)ни бартараф этишнинг халқаро-ҳуқуқий муаммолари. юрид. фан. ном. дисс. – Тошкент, 2005. – Б. 43-79; Холова Э.Х. Современное состояние международно-правовой борьбы с вербовкой женщин и детей. Дисс. кан. юрид. наук. – Ташкент, 2009. – С. 77-99.

6. Абдуҳалимов Ш. Одам савдоси – глобал хавф // Ҳуқуқ ва бурч. - № 8-9, 2008.

7. Жўраев Э. Инсон ҳуқуқлари – давлат ҳимоясида // Ҳуқуқ ва бурч. -№ 8-9, 2008.

8. Қодиров Р.Ҳ. Одам савдоси – умумжаҳон миқёсдаги муаммо // Ҳуқуқ ва бурч. - № 10, 2008.

9. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2011 й., 12/1 (1428)-сон, 343-модда.

10. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси. 1991. 11-сон. 275-модда.

11. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги Конвенциясига қўшилиш ҳақидаги Қарори. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси. 1993. 1-сон. 41-модда.

12. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1966 йил 16 декабрдаги Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пактга қўшилиш ҳақидаги Қарори//Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси. 1995. 9-сон. 202-модда.

13. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1979 йил 18 декабрда Нью-Йоркда қабул қилинган хотин-қизларни камситишнинг барча шакллари бариш тўғрисидаги Конвенциясига қўшилиши ҳақидаги Қарори//Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси. 1995. 6-сон. 135-модда.

14. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Мажбурий меҳнатни тугатиш тўғрисидаги Конвенцияни ратификация қилиш ҳақидаги Қарори//Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси. 1997. 9-сон (1257). 254-модда.

15. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Бирлашган Миллатлар
Ташкилотининг Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши Конвенциясини
ратификация қилиш тўғрисидаги Қарори//Ўзбекистон
Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси. 2003. 9-10-сон. 15-модда.

16. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Одам савдоси ва учинчи шахслар томонидан танфурушликдан фойдаланишга қарши кураш тўғрисидаги конвенцияга қўшилиш ҳақидаги Қарори//Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси. 2004. 1-2-сонлар. 7-модда.

17. БМТнинг трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши конвенциясини тўлдирувчи одам савдосининг, айниқса аёллар ва болалар савдосининг олдини олиш ҳамда унга чек қўйиш ва унинг учун жазолаш ҳақидаги протоколи. Одам савдосига қарши курашиш масалалари бўйича норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўплами. Р.Х.Қодировнинг умумий таҳрири остида. – Т.: Ўзбекистон, 2013.

18. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Трансмиллий уюшган жиноятчиликка қарши Конвенциясини (Нью-Йорк, 2000 йил 15 ноябрь) тўлдириувчи Одам савдосининг олдини олиш ҳамда унга чек қўйиш ва унинг учун жазолаш ҳақидаги протоколини ратификация қилиш тўғрисидаги Қонуни//Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ахборотномаси. 2008. 7-сон (1387). 351-модда.

19. Ўзбекистон Республикасининг “Одам савдосига қарши курашиш тўғрисида”ги Қонуни. <https://uzsmart.uz/kitoblar/files/Elektron%20matn.pdf>

[20kutubxona/Milliy_g%60oya_va_huquqshunoslik/Odam%20savdosiga%20qarshi.pdf](#). Мурожат қилинган сана 25 февраль 2024 йил.

20. Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодекси. <https://www.lex.uz/acts/111453>. Мурожат қилинган сана 25 февраль 2024 йил.

21. Одам савдосидан жабрланганларга ёрдам бериш ва уларни ҳимоя қилиш бўйича Республика реабилитация марказини ташкил қилиш тўғрисида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси Қарори. 05.11.2008. <https://lex.uz/docs/1406847>. Мурожат қилинган сана 25 февраль 2024 йил.

22. Фазылова Г. Омонов Б. Актуальная тема: Торговля людьми всеобщая проблема человечества. <http://uzssgzt.uz>. Мурожат қилинган сана 25 февраль 2024 йил.

23. Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг 2009 йил 24 ноябрдаги “Одам савдосига оид ишлар бўйича суд амалиёти тўғрисида”ги 12-сон қарори.

24. Субанов О. Одам савдоси жиноятининг жиноий – ҳуқуқий тавсифи // Одам савдоси жиноятининг содир этилиши сабаблари ва имкон берган шарт-шароитлари. Мазкур жиноятнинг олдини олишда ва қарши курашишда ички ишлар органларининг фаолияти. Республика илмий-амалий конференция тўплами. – Тошкент. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти, 2022. – 149 бет.

25. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 й., 1-сонга илова.

26. Ўзбекистон Республикасининг 2013 йил 23 сентябрдаги «Одамда иммунитет танқислиги вируси келтириб чиқарадиган касаллик тарқалишига қарши курашиш тўғрисида» ги ЎРҚ-353–сонли қонуни. 16-модда.

27. Якубов Ж. Одам савдоси // Одам савдоси жиноятининг содир этилиши сабаблари ва имкон берган шарт - шароитлари. Мазкур жиноятнинг олдини олишда ва қарши курашишда ички ишлар органларининг фаолияти. Республика илмий – амалий конференция тўплами. – Тошкент. Ўзбекистон Республикаси ИИВ Малака ошириш институти, 2022.

Курызова Л. Р.

Соискатель кафедры «Истории Узбекистана»
Национального университета Узбекистана
kuryazovalaylo7@gmail.com

ИЗ ИСТОРИИ РАТИФИКАЦИИ ДОКУМЕНТОВ ПО ПРЕДОТВРАЩЕНИЮ ТОРГОВЛИ ЛЮДЬМИ В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В статье, основанной на обширной литературе, архивных данных и законодательных актах, говорится, что торговля людьми представляет собой многостороннюю опасность и серьезное преступление против прав человека, которое отнимает у людей их права и свободы, напрямую угрожает их неприкосновенности личности и их здоровью, а также вызывает рост организованной преступности во всем мире. А также, в статье проанализирована история ратификации документов по предотвращению торговли людьми в Узбекистане.

Ключевые слова: торговля людьми, ратификация, рабство, похищение людей, насилие, реабилитационный центр, ВИЧ, СПИД.

Kuryazova L. R.

Researcher of the department «History of Uzbekistan»
National University of Uzbekistan
kuryazovalaylo7@gmail.com

FROM THE HISTORY OF RATIFICATION OF DOCUMENTS ON THE PREVENTION OF HUMAN TRAFFICKING IN UZBEKISTAN

ABSTRACT

The article, based on extensive literature, archival data and legislative acts, states that human trafficking is a multifaceted danger and a serious crime against human rights that robs people of their rights and freedoms, directly threatens their personal integrity and their health, and causes an increase in organized crime worldwide. The article also analyzes the history of the ratification of documents on the prevention of human trafficking in Uzbekistan.

Keywords: human trafficking, ratification, slavery, kidnapping, violence, rehabilitation center, HIV, AIDS.